

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

ВЛАСОВ Володимир Геннадійович

УДК [32 : 327] – 027. 541 (4)

**ПОЛІТИКА З РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЗВ'ЯЗКІВ РЕГІОНІВ:
ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД**

Спеціальність 23.00.02 – політичні інститути та процеси

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата політичних наук

Миколаїв – 2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі політичних наук Чорноморського державного університету імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України (м. Миколаїв)

Науковий керівник: доктор політичних наук, професор
Іванов Микола Семенович,
Чорноморський державний університет
імені Петра Могили,
завідувач кафедри політичних наук

Офіційні опоненти: доктор політичних наук, доцент
Лукул Тарас Ярославович,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича,
доцент кафедри міжнародних відносин

кандидат політичних наук, доцент
Букорос Тетяна Олександрівна,
Державний вищий навчальний заклад
«Університет менеджменту освіти»
НАПН України,
доцент кафедри управління проектами
та загально фахових дисциплін

Захист дисертації відбудеться «13» травня 2016 р. о _13_годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 38.053.01 у Чорноморському державному університеті імені Петра Могили за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Чорноморського державного університету імені Петра Могили за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.

Автореферат розісланий «13» квітня 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н.А. Громадська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Вивчення політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів сьогодні набирає неабиякої ваги. Це можна пов'язати з тим, що у сучасному світі взаємодія країн наповнюється новим змістом завдяки міжнародному співробітництву субнаціональних регіонів. Така тенденція збагачує як міжнародну, так і внутрішню політику держав. Для України сьогодні принципово важливе значення мають відносини з державами, які входять до таких впливових міжнародних організацій як Рада Європи, Європейський Союз, НАТО, ОЧЕС тощо.

Важлива роль субнаціональних регіонів, їх вплив на міжнародний та загальнодержавний політичні процеси визначають необхідність глибокого і комплексного вивчення політики з регулювання міжнародних зв'язків, які здійснюється на супранаціональному, національному і регіональному (субнаціональному) рівнях. Сьогодні важливо з'ясувати принципи, на яких будується зазначена політика, її цілі, зміст, форми і напрями реалізації. Своє значення також мають питання характеристики правових норм, які сьогодні регулюють міжнародні зв'язки регіонів з огляду на процеси європейської інтеграції та регіоналізму.

Означені проблемні питання необхідно дослідити з огляду на практику країн Західної Європи. Вони мають багатий досвід формування і реалізації досліджуваної політики. В свою чергу, цей досвід вимагає узагальнення та вивчення, оскільки отримані знання можуть бути корисними для визначення оптимального шляху розвитку України, яка активно залучена до процесу європейської інтеграції та має чіткі наміри стати повноцінним членом Європейського Союзу. Крім того, належну увагу слід приділити зростаючій ролі українських регіонів у євроінтеграційному процесі.

Отже, активні дії субнаціональних регіонів на міжнародній арені призвели до виникнення регіональної складової у зовнішній політиці держав. Україна теж бере участь у цих процесах, прагнучи стати повноправним членом європейського співтовариства. Важливість дослідження зарубіжного досвіду щодо розробки і реалізації політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів помітно зростає й у контексті глобалізації та регіоналізації, які, динамічно розвиваючись, істотно впливають на політичні процеси на мікро- та макрорівнях.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану науково-дослідних робіт Чорноморського державного університету імені Петра Могили, зокрема: «Політика з регулювання міжнародних зв'язків регіонів: західноєвропейський досвід» (державний реєстраційний номер – 0116U000002) та «Методологічні основи і практичні аспекти трансформації політичних систем в умовах глобальних і регіональних змін» (державний реєстраційний номер – 0116U000003).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є виявлення сутності та основних складових політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів на основі аналізу здобутків зарубіжної та вітчизняної теорії і політичної практики міжнародних зв'язків регіонів у країнах Західної Європи, а

також визначення шляхів використання зазначеного досвіду в сучасному політичному процесі українського суспільства.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- провести операціоналізацію понятійно-категоріального апарату дослідження, визначити сутність політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів, її зміст, структуру та цілі;
- охарактеризувати процеси глобалізації, регіоналізації та демократизації як фактори розвитку міжнародних зв'язків субнаціональних регіонів;
- визначити напрями та форми політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів у західноєвропейських країнах;
- уточнити повноваження органів публічної влади з регулювання і координування міжнародних зв'язків регіонів на міжнародному, національному і субнаціональному рівнях;
- визначити можливі напрями використання західноєвропейського досвіду розробки та реалізації політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів для вдосконалення діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування в Україні.

Об'єктом дисертаційного дослідження є політика з регулювання міжнародних зв'язків регіонів у сучасних демократичних суспільствах.

Предметом дисертаційної роботи є досвід реалізації політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів у країнах Західної Європи як складової сучасного політичного процесу.

Політика з регулювання міжнародних зв'язків регіонів розглядається як особливий вид суспільних відносин, сукупність дій, заходів, пов'язаних із використанням великими групами людей інститутів публічної влади для реалізації їх життєво важливих інтересів завдяки міжнародному співробітництву. Ці відносини, у свою чергу, включають у себе комплекс інституційних, регулятивних, функціональних, комунікативних та ідеологічних компонентів, які діють на міжнародному, загальнодержавному та регіональному рівнях.

Методи дослідження. Методичну базу дослідження склав комплекс наукових підходів, який містить у собі загальнонаукові методи, і методи політологічних досліджень. Усе це дозволило з різних точок зору розглянути найбільш суттєві прояви сучасних міжнародних відносин, процес регіоналізації, тенденції підвищення взаємозалежності та взаємозумовленості національних держав у зв'язку із залученням субнаціональних регіонів до системи міжнародних зв'язків.

При вивченні конкретних міжнародних зв'язків регіонів країн Західної Європи використовувався діалектичний підхід, за допомогою якого в дисертації було досліджено суспільні процеси відповідно до причинно-наслідкової зумовленості у всій їхній складності, розмаїтті та суперечливості.

Спираючись на роботи українських і закордонних фахівців, виокремлено ті ідеї та принципи, які слугують орієнтирами при написанні об'єктивної та науково аргументованої роботи. Використання системного аналізу дозволило досліджувати проблему політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів у взаємодії

внутрішніх і зовнішніх факторів, показати їхній вплив на розвиток досліджуваної політики.

Метод ретроспекції, описовий метод, а також методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції було використано при визначенні теоретичних основ дослідження політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів, досвіду її формування та реалізації у країнах Західної Європи.

Метод порівняльного аналізу дозволив охарактеризувати політичні інститути, які регулюють міжнародні зв'язки регіонів на міжнародному, державному і регіональному рівнях; політичні процеси, що відбуваються у сфері міжнародного співробітництва у Західній Європі.

Використовувався структурно-функціональний метод при дослідженні сутності, структури та характерних рис політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів.

Інституційний метод дозволив вивчити політичні інститути держави та її регіонів, які залучено до регулювання міжнародного співробітництва регіонів на міжнародному, національному та субнаціональному рівнях. Також цей метод використовувався для аналізу і виділення найбільш ефективних форм і напрямів взаємодії національних і регіональних органів влади в процесі вироблення та реалізації політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів, координації міжнародних зв'язків регіонів з боку органів влади.

Метод політико-правового аналізу дозволив провести дослідження, спираючись на норми міжнародного та національного права.

Метод контент-аналізу дозволив вивчити міжнародні та вітчизняні документи, які регламентують міжнародні відносини і зв'язки.

Хронологічними межами дослідження є період з 1993 до 2015 рр. Нижня хронологічна межа пов'язана з початком заснування Європейського Союзу у 1992 році (підписання Маастрихтської угоди («Угода про Європейський Союз»). Верхня хронологічна межа – сучасний період розвитку політичних процесів у державах західноєвропейського регіону та України. З метою визначення коренів та витоків формування політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів та впорядкування певних характеристик в окремих частинах дослідження вказані хронологічні межі дещо розширені.

Територіальні межі дослідження визначені простором країн західноєвропейського регіону. Країни західноєвропейського регіону слід відносити до індустріально розвинених, найбільш потужними з яких є ФРН, Великобританія, Франція та Італія (країни-члени «Великої сімки»). Взагалі, західноєвропейський регіон об'єднує біля 25-ти країн, кожна з яких має свій власний соціально-економічний, промисловий, науково-технічний потенціал. Крім того, однією з особливостей країн Західної Європи є їхнє достатньо швидке інтегрування в єдину систему співробітництва – Європейський Союз. Інтеграційні процеси, які відбуваються в межах цього регіону, відзначаються значними масштабами та виступають у якості зразка для удосконалення інтеграційних процесів у всьому світі.

У дослідженні вивчається досвід таких країн як: Австрія, Бельгія, Великобританія, Греція, Данія, Ірландія, Іспанія, Італія, Люксембург, Нідерланди,

Німеччина, Норвегія, Фінляндія, Франція, Швейцарія, Швеція. Слід зауважити про те, що вказані територіальні межі в окремих частинах дисертації дещо розширені. Зокрема, у роботі наведено досвід окремих країн східноєвропейського регіону. Це було здійснено з метою більш широкого представлення шляхів використання західноєвропейського досвіду розвитку політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у здійсненні комплексного дослідження політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів на основі сучасних політичних теорій та концепцій, узагальнено західноєвропейський досвід та обґрунтовано шляхи його використання у вітчизняній політиці з регулювання міжнародних зв'язків регіонів, у сфері забезпечення євроінтеграційної політики держави, а також для сприяння розвитку регіонів України як повноцінних суб'єктів європейського простору.

Вперше:

– на основі дослідження та узагальнення західноєвропейського досвіду в галузі політичного регулювання міжнародних зв'язків регіонів запропоновано рекомендації щодо використання цього досвіду для удосконалення політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів України. Зокрема, обґрунтовано необхідність створення координаційного органу у сфері міжнародного співробітництва регіонів, уточнено повноваження органів виконавчої влади і місцевого самоврядування в зовнішньополітичній сфері, обґрунтовано необхідність підготовки і реалізації міжрегіональних програм на основі більш активного використання інструментів єврорегіонального і транскордонного співробітництва;

– запропоноване авторське визначення політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів, що полягає у її розумінні як діяльності, спрямованої на організацію і координування міжнародних зв'язків субнаціональних регіонів, і виражається у відносинах міжнародних, державних та регіональних суб'єктів з приводу реалізації їх важливих інтересів; охарактеризовані рівні функціонування зазначеної політики.

Здобули подальшого розвитку:

– систематизація нормативно-правової бази, яка складає основу реалізації політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів;

– характеристика впливу процесів глобалізації, регіоналізації та демократизації на формування політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів на загальноєвропейському, національному і субнаціональному рівнях;

– дослідження проекту «Європа регіонів» у контексті розвитку процесів горизонтальної та вертикальної інтеграції у західноєвропейських країнах.

Уточнено:

– поняття «регіон», «регіоналізм», «міжнародні зв'язки регіонів», які дозволяють об'єктивно охарактеризувати політику з регулювання міжнародних зв'язків регіонів та досвід з її реалізації у країнах Західної Європи;

– основні цілі міжнародних зв'язків регіонів, повноваження органів публічної влади і місцевого самоврядування у сфері зовнішніх зв'язків субнаціональних регіонів;

– рекомендації щодо покращення регулюючої діяльності органів публічної влади України у сфері міжнародних зв'язків регіонів через вдосконалення низки

існуючих нормативно-правових актів, модернізації їхньої координаційної діяльності у зазначеній сфері.

Практична значимість отриманих результатів дисертаційної роботи полягає у системному характері проведеного дослідження, а також у запропонованих шляхах вдосконалення вітчизняної політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів. Положення дисертаційної роботи заповнюють прогалини, які існують у сучасній науці у сфері вивчення сучасних політичних процесів та інститутів у контексті глобальних та регіональних змін, та можуть бути використані для подальших досліджень у зазначеному напрямку. Сформульовані теоретичні положення і науково обґрунтовані рекомендації є корисними для політичної та державно-управлінської сфер, законотворчого процесу при визначенні напрямів регулювання і координування міжнародних зв'язків регіонів України, для вдосконалення інструментів транскордонного та євро регіонального співробітництва, співпраці України з європейськими інститутами, для обґрунтування напрямів вдосконалення державної регіональної політики.

Основні результати дослідження можна використовувати при подальшому вивченні явища регіоналізму, його впливу на міжнародні відносини та регіональне співробітництво, а також політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів, механізмів управління процесами та інститутами, які мають місце у зазначеній сфері. Матеріали і висновки дисертації можуть бути використані при підготовці лекційних курсів з політології, теорії міжнародних відносин, геополітики, регіонознавства, а також підготовки курсів суміжних наук.

Апробація результатів дисертації. Основні ідеї, положення, теоретичні та практичні результати, а також загальні результати дослідження було представлено і схвалено на науково-практичних конференціях та семінарах у вигляді доповідей на: науково-практичному семінарі «Європейський Союз : 50 років після Римських угод. Євроінтеграційні перспективи України: нові моделі» (м. Одеса, 2007 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Треті Прибузькі юридичні читання» (м. Миколаїв, 2007 р.), щорічних міжнародних науково-практичних конференціях «Стратегія регіонального розвитку : формування та механізми реалізації» Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (м. Одеса, 2007 – 2009 рр.); I Міжнародній науково-практичній конференції «Развитие государственности и права в Украине: реалии и перспективы» (м. Сімферополь, 2009 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції «Государство и право в условиях глобализации: реалии и перспективы» (м. Сімферополь, 2010 р.); Міжнародній науково-практичній конференції професорсько-викладацького складу «Правове життя сучасної України» (м. Одеса, 2012 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права» (м. Одеса, 2012 р.); Науково-практичній конференції «Європейський проект та Україна» (м. Одеса, 2012 р.); Міжнародній науковій конференції «Правове життя сучасної України» (м. Одеса, 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Правові та інституційні механізми забезпечення сталого розвитку України» (м. Одеса, 2015 р.).

Публікації. Основні ідеї та результати дисертації висвітлено у 21 науковій праці, у тому числі 4 – у вітчизняних фахових виданнях, 1 – у зарубіжному фаховому виданні, 5 – у вітчизняних наукових журналах, 11 – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків, переліку використаних скорочень, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 232 сторінки, із них 190 – основного тексту. Список використаних джерел містить 240 найменувань, з яких 40 – іноземними мовами. У роботі наведено 14 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** розкрито сутність наукової проблеми і стан її дослідження, обґрунтовано вибір та актуальність теми дисертації; окреслено і обґрунтовано територіальні і хронологічні рамки дослідження; вказано на зв'язок роботи з напрямками наукових досліджень Чорноморського державного університету ім. П. Могили; визначено мету й завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне й практичне значення одержаних результатів та особистий внесок здобувача; наведено дані щодо апробації отриманих результатів і публікацій за темою дисертаційного дослідження, обсягу і структури дисертації.

У **першому розділі – «Теоретико-концептуальна і джерельно-документальна засади дослідження»** – здійснено аналіз та узагальнення науково-теоретичної розробки теми вітчизняними і зарубіжними науковцями; уточнено змістове співвідношення понять зовнішніх, міжнародних і транснаціональних зв'язків, а також поняття децентралізованого співробітництва; охарактеризовано структуру та моделі політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів; вивчено основні фактори розвитку міжнародних зв'язків субнаціональних регіонів.

Зокрема, українські вчені основну увагу приділяють вивченню теоретичних засад міжрегіональних і транскордонних зв'язків, регіоналізму, євроінтеграційного процесу, їх управлінського, фінансово-економічного та політико-правового забезпечення. Але, водночас, слід констатувати відсутність робіт, присвячених узагальнюючому аналізу досвіду країн Західної Європи щодо формування і реалізації політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів.

У зарубіжній політичній науці тема міжнародних зв'язків регіонів та різні аспекти їхнього регулювання досліджуються ґрунтовніше. Дослідження зарубіжних вчених мають комплексний та узагальнюючий характер. Зокрема, варто відзначити роботи Р. Арона, Ф. Бріоля, Л. Вардомського, А. Гранберга, К. Дойча, М. Кітінга, А. Макаричева, І. Насирова, В. Орлова, О. Плотнікової та інших. Такі дослідники, як К. Арві, Р. Дарендорф, Є. Доморенок, Т. Зонова, І. Іванов та О. Мохова у своїх наукових роботах аналізують концепцію «Європи регіонів» і практику її реалізації. Вони акцентують увагу не тільки на позитивних рисах практики побудови «Європи регіонів», але й вказують на небезпечні наслідки реалізації цієї концепції.

У дисертаційній роботі використано поняття «регіон», що розуміється як адміністративно-територіальне утворення, яке має рівень, що слідує за рівнем держави і володіє певним політичним самоврядуванням; державне територіальне утворення обмежених географічних розмірів, що входить до складу держави й

перебуває нижче рівня держави, наділене нею певними правами й обов'язками, в тому числі в законодавчій і виконавчій сферах діяльності, і не є суб'єктом міжнародного права. Говорячи про регіон як суб'єкт федерації або адміністративно-територіальну одиницю унітарних держав, доречніше використовувати поняття «субнаціональний регіон», яке є інтегруючим поняттям для суб'єктів, штатів, кантонів, земель, провінцій і т. д.; «міжнародні зв'язки регіонів» – це здійснювані в торгово-економічній, науково-технічній, екологічній, гуманітарній, культурній та інших областях зв'язки регіонів з іноземними партнерами, але їхнє співробітництво не може стосуватись політичних зв'язків (дипломатичних або військових), оскільки це виключна прерогатива держави.

Досліджуючи фактори розвитку міжнародних зв'язків субнаціональних регіонів вдалося встановити, що провідними з них є процеси глобалізації, регіоналізації та демократизації. Глобалізація призвела до зміни стратегії розвитку субнаціональних регіонів у бік зменшення внутрішньодержавної централізації. В умовах системи всесвітньої економічної взаємозалежності та відкриття кордонів, субнаціональні регіони стають істотною ланкою інновацій та економічних перетворень, вони починають шукати шляхи ефективного використання нових можливостей встановлення прямих міжнародних зв'язків.

Регіоналізація також є фактором, що сприяє розвитку міжнародних зв'язків регіонів. Регіоналізація міжнародних відносин, як результат залучення до них субнаціональних акторів, є наслідком трансформації громадсько-політичних відносин у процесі глобалізації. Уніфіковані підходи, породжені глобалізацією, адаптуються на регіональному рівні. Одночасно підвищується роль регіональних урядів, як нових учасників міжнародної інтеграції.

Процес демократизації, поширення принципів субсидіарності призвели до того, що інтереси субнаціональних регіонів на міжнародній арені сьогодні охоплюють коло питань, яке постійно розширюється: від зовнішньоекономічного співробітництва, протидії сучасним викликам і невійськовим загрозам до широкого спектру культурних та гуманітарних напрямів співпраці.

У другому розділі – «Основні форми і напрями розвитку політики західноєвропейських країн із регулювання міжнародних зв'язків регіонів» – здійснено аналіз рівнів досліджуваної політики, вивчено західноєвропейську практику організації та забезпечення взаємодії субнаціональних регіонів із національними урядами, подано характеристику транскордонного та єврорегіонального співробітництва в межах західноєвропейського простору.

Проведене дослідження дозволило визначити, що починаючи із другої половини ХХ ст. у Європі цілеспрямовано створювалася система міжнародних зв'язків регіонів на загальноєвропейському, національному й субдержавному рівнях, активно розвиваються транскордонна та єврорегіональна форми співробітництва, створювалася належна правова та інституційна база забезпечення зазначених зв'язків.

Класифікуючи основні напрями політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів, які практикують західноєвропейські країни, можна використовувати функціональний підхід, виділяючи три основних напрями: економічні питання,

гуманітарна сфера та екологія. Це можуть бути також інші цільові напрями діяльності, наприклад, з відповіді на глобальні виклики та невоєнні загрози.

Практика реалізації політики з регулювання міжнародних зв'язків вказує на необхідність чіткого розподілу владних повноважень між органами державної та субнаціональної влади. Так, у зазначеній сфері органи державної влади мають такі повноваження: забезпечують формування субнаціональної нормативної бази, яка регулює зазначену сферу в межах компетенції субнаціональних регіонів; курують питання підготовки й підписання міжнародних угод органами влади субнаціонального регіону; розробляють і реалізують субнаціональні програми підтримки міжнародного співробітництва; слідкують за дотриманням субнаціональними учасниками міжнародного співробітництва внутрішнього й міжнародного законодавства, міжнародних зобов'язань у межах міждержавних і міжрегіональних договорів; визначають і забезпечують політику державної підтримки пріоритетних напрямів міжнародного співробітництва субнаціонального регіону; підтримують всі легітимні форми міжнародної діяльності від міждержавних зв'язків і відкриття закордонних представництв субнаціонального регіону до «народної дипломатії» або сприяння у вирішенні проблем, що виникають в іноземних громадян на території регіону.

До завдань субнаціональних органів влади варто віднести забезпечення: ефективності всього комплексу міжнародних зв'язків за рахунок державної координації діяльності його учасників; обґрунтованості й відкритості витрати бюджетних коштів субнаціонального регіону, яка спрямовується на розвиток міжнародних зв'язків або на здійснення імпорتنих закупівель для державних потреб; цільового використання і своєчасного повернення закордонних інвестицій, одержуваних під державні гарантії або залучених підприємствами із часток державної власності в акціонерному капіталі; підготовку кадрів та інші питання розвитку зовнішніх зв'язків, які частково або повністю входять до компетенції субнаціонального регіону. Державна координація зовнішньоторговельних зв'язків регіонів сприяє формуванню структури імпорту й експорту, що відображає стратегічні пріоритети їх економічного розвитку.

Незважаючи на досягнуті результати, розвиток політики з регулювання міжнародних зв'язків субнаціональних регіонів у країнах Західної Європи проходить не просто, зустрічаючи певні труднощі. Так, у правовій області в якості основних перешкод для розвитку та реалізації зазначеної політики потрібно вказати на серйозні відмінності в правовому статусі співпрацюючих регіонів, а також нерозробленість правової бази міжнародних зв'язків регіонів або навіть «правовий вакуум». Як перешкоди політичного характеру слід розглядати зайвий політичний контроль з боку національних інстанцій, які об'єктивно гальмують розвиток міжнародних зв'язків регіонів. Психологічними бар'єрами виступають мовні відмінності, а також наявність певних негативних стереотипів. Нарешті, не останню роль відіграють труднощі соціально-економічного характеру: різні рівні розвитку регіонів, відмінності в податкових системах тощо.

Тим не менш, вивчення й узагальнення західноєвропейського досвіду у зазначеній сфері дозволить іншим країнам та Україні зокрема поліпшити власні пошуки оптимальних шляхів для свого розвитку.

У третьому розділі – «Реалізація досвіду західноєвропейських країн у політиці з регулювання міжнародних зв'язків регіонів України» – визначено, що регіони України діють у загальному правовому полі, яке утворене принципами і нормами міжнародного і національного права, законами та підзаконними актами. Разом з тим, слід відзначити, що сьогодні правова база, яка регулює міжнародні зв'язки субдержавних регіонів знаходиться на етапі свого становлення. Важливу роль у цьому відіграють самі регіони, які виявляють ініціативи, вносять пропозиції до вдосконалення нормативно-правової бази зовнішніх зв'язків.

Національна система правового забезпечення, регулювання і координування міжнародних та зовнішньоекономічних зв'язків в Україні складається з п'яти видів правових норм. До цих норм відносяться: Конституційні норми, Закони України, укази Президента, постанови уряду України, правова база транскордонного співробітництва в Україні. У документах вказується режим участі суб'єктів (субнаціональних регіонів) України в міжнародних та зовнішньоекономічних зв'язках; надані принципи, визначено поняття і порядок здійснення зовнішньоторговельної діяльності, сформовано цілі і завдання зовнішньополітичного курсу держави, стратегії національної безпеки. У розглянутих нормах представлений можливий рівень партнерів, з якими субнаціональні регіони України можуть встановлювати міжнародні зв'язки; визначено право відкривати представництва суб'єктів України за кордоном і представництва закордонних держав і субнаціональних регіонів у суб'єктах України; показано механізм регіональної політики у сфері зовнішніх зв'язків тощо. Сукупність названих видів правового норм створює підґрунтя для розробки та реалізації політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів, що визначає можливості регіонів брати участь у міжнародних зв'язках.

Можна констатувати, що при певних позитивних моментах українська нормативно-правова база не містить достатньо чітких положень щодо здійснення міжнародних зв'язків регіонів України, діяльності субнаціональних суб'єктів у сфері зовнішніх відносин. Це свідчить про те, що центральна влада приділяє недостатньо уваги (а іноді й ігнорує) питанню вироблення ефективної політики з регулювання міжнародних зв'язків субнаціональних регіонів, хоча цей напрям є перспективний і дійсно здатний виступати як істотний фактор у прискоренні процесу європейської інтеграції. На підставі проведеного дослідження, можна запропонувати вдосконалити політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів України шляхом розробки відповідної «Стратегії розвитку міжнародного співробітництва регіонів України і координації діяльності органів виконавчої влади у сфері зовнішніх відносин».

Незважаючи на те, що питання здійснення міжнародних відносин і зовнішньої політики перебувають чітко в компетенції центральних органів влади, місцеві органи державної влади та органи місцевого самоврядування починають здобувати певні права у сфері здійснення міжнародних зв'язків. До них можна віднести:

- право вибору й затвердження пріоритетів у питаннях розвитку міжнародного співробітництва регіонів;
- визначення основної географічної спрямованості міжнародного співробітництва регіонів;

- урахування думки субнаціональних регіонів «Центром» стосовно приєднання країни до міжнародних регіональних об'єднань;
- надання фінансової урядової підтримки міжнародного співробітництва регіонів тощо.

В Україні правове та інституційне підґрунтя для регіонального розвитку знаходиться ще на етапі становлення, а це є причиною обмеження залучення її регіонів до міжнародної співпраці та істотного гальмування темпів інтеграції української держави до європейського простору.

ВИСНОВКИ

У дисертації обґрунтовано теоретичні засади та запропоновані авторські підходи стосовно актуального науково-практичного питання щодо вивчення політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів як окремого напрямку діяльності політичних акторів в умовах глобалізації та регіоналізації. Дослідження досвіду країн Західної Європи у сфері зазначеної політики спрямоване на забезпечення реалізації євроінтеграційної стратегії в Україні, транскордонного співробітництва, сприяння розвитку субнаціональних регіонів як повноцінних суб'єктів європейського простору. Отримані результати дозволили зробити висновки, які мають певне теоретичне і практичне значення:

1. У міру підвищення взаємозалежності у світі, спричиненої глобалізацією, регіоналізацією, демократизацією і міждержавною інтеграцією сфери діяльності субнаціональних регіонів та їх інтереси, які раніше були суто внутрішніми, набувають міжнародних масштабів.

Сфера міжнародної політики, поряд із забезпеченням обороноздатності та територіальної цілісності держави, традиційно належить до пріоритетних складових національних інтересів держави. Тому тільки в результаті широкого розповсюдження у світі принципів демократії, субсидіарності та децентралізації державного управління стали можливими легітимність і широка участь регіонів у міжнародних відносинах. Сучасна світова спільнота орієнтується на пошук оптимальних шляхів і форм співробітництва, поглиблення кооперації та інтеграції з метою спільного вирішення пріоритетних політичних, соціально-економічних, науково-технічних завдань. Різноманітність міжнародного співробітництва регіонів формує новий рівень у міжнародних відносинах – субнаціональний, котрий має зростаючий вплив на організацію та функціонування сучасного міжнародного співтовариства.

Міжнародні зв'язки регіонів являють собою комплексну систему взаємопов'язаних процесів. При цьому воно піддається впливу різноманітних факторів: починаючи з глобалізації та регіоналізації до суб'єктивних характеристик місцевих еліт і лідерів. Це можна пояснити, зокрема, відсутністю єдиних міжнародно-правових інститутів співпраці. Оскільки тільки невелика кількість субнаціональних регіонів наділена формальними компетенціями в галузі міжнародної діяльності, то ступінь їх участі в міжнародному співробітництві істотно відрізняється і багато в чому залежить від внутрішньополітичного контексту і рівня субнаціональної самосвідомості.

Як показує досвід країн Західної Європи, субнаціональні регіони роблять істотний внесок у формування позиції держави на міжнародній арені, сприяють інституціоналізації внутрішньодержавних відносин, впровадженню принципів ухвалення консолідованих зовнішньополітичних рішень у поєднанні з розподіленням повноважень між органами влади.

2. Теоретичний аналіз політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів дозволив визначити її поняття, охарактеризувати її структуру та можливі моделі.

Політика з регулювання міжнародних зв'язків регіонів є специфічним видом політики, що являє собою діяльність, спрямовану на організацію і координування міжнародних зв'язків субнаціональних регіонів, і яка виражається у відносинах міжнародних, державних (національних) та регіональних (субнаціональних) суб'єктів щодо реалізації їх важливих інтересів. Крім того, політика з регулювання міжнародних зв'язків регіонів покликана координувати міжнародну діяльність субнаціональних регіонів. Координація й регулювання міжнародної діяльності субнаціональних регіонів має багаторівневий характер, починаючи від супранационального, що включає норми міжнародного права й міжнародні зобов'язання держави, рішення міжнародних організацій. На рівні держави формується основний обсяг нормативної бази міжнародного співробітництва субнаціональних регіонів, забезпечується їхній контроль і координація в загальнонаціональних масштабах. Нарешті, на рівні субнаціональних регіонів завершується формування й деталізація політичної стратегії, тактики, рішень, відбувається уточнення нормативно-правової бази співробітництва в межах повноважень субнаціонального регіону, забезпечується координація й підтримка розвитку міжнародного співробітництва з боку виконавчих органів влади субнаціонального рівня.

3. Країни Західної Європи сьогодні мають значний досвід у реалізації та розвитку політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів. У західноєвропейських країнах вироблено широке нормативне забезпечення цієї політики, створено відповідний механізм прикордонного і міжтериторіального співробітництва субнаціональних регіонів, існує трирівнева система реалізації зазначеної політики, розробляються напрями, що сприяють підвищенню її ефективності, впроваджуються спеціальні програми тощо.

Форми політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів у країнах Західної Європи втілюються, насамперед, у діяльності міжнародних організацій, держав, груп інтересів, політичних партій, субнаціональних і місцевих інститутів. Загальні організаційні форми і підходи до реалізації політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів, характерні для субнаціональних акторів зазначених країн, є такими:

- взаємодія з власними національними органами влади, метою якої є врахування інтересів субнаціональних регіонів при формуванні та здійсненні зовнішньої політики держави, створенні нормативної бази міжнародного співробітництва;

- автономна міжнародна діяльність субнаціональних регіонів. Здійснюється в межах їх повноважень, внутрішньодержавних домовленостей і з урахуванням координуючої ролі національних органів влади. Найчастіше – це економічні та

гуманітарні напрями міжрегіонального співробітництва. Основними напрямками політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів, які успішно реалізуються у країнах Західної Європи є такі:

- розробка спеціальних програм і створення фондів, які спрямовано на сприяння міжнародному і міжрегіональному співробітництву різноманітних суб'єктів, установ і компаній з різних питань (наприклад, програми «INTERREG», «ENPI Inter-Regional Programme», «TAIEX», «SIGMA», «TEMPUS», «Erasmus-Mundus» тощо);
- транскордонне співробітництво, що здійснюється у формі єврорегіонів та транскордонних асоціацій місцевого самоврядування;
- сприяння регіональному розвитку та підвищенню рівня й умов життя громадян (включає зовнішню торгівлю, залучення іноземних інвестицій, розвиток туризму, соціально-гуманітарне співробітництво, прикордонні зв'язки і торгівлю, охорону природи та ін.);
- підвищення впливу на міжнародні процеси, які стосуються субнаціональних регіонів (у першу чергу, взаємодію з національними й міжнародними структурами);
- створення спільних агентств регіонального розвитку, відкриття представництв субнаціональних регіонів за кордоном;
- розвиток міжнародного співробітництва регіонів у сфері науки, освіти та культури тощо.

Реалізація основних напрямів політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів здійснюється субнаціональними регіонами відповідно до принципів субсидіарності та загальнонаціональної солідарності.

4. Розмежування повноважень між державою й субнаціональним регіоном встановлюється конституцією відповідної країни або інших нормативних актів згідно з принципами політичної децентралізації та підпорядкованості. Сучасні тенденції субсидіарності в політиці демократичних країн спрямовано на те, щоб рівень здійснення повноважень був наближений до громадян, наскільки це можливо.

Субнаціональний регіон відповідає за реалізацію державного законодавства й повноважень, віднесених до його відання. Органи виконавчої гілки влади, відповідальні за формування зовнішньополітичної доктрини держави, переважно включають у себе міністерства закордонних справ, оборони, торгівлі та інші відомства й інститути, які вирішують питання з міжнародною складовою. Координацію їхньої діяльності здійснює голова уряду, а вищий рівень ухвалення рішень, від яких залежать ключові питання безпеки, соціально-економічної політики, звичайно стосується компетенції вищого керівництва країни.

5. Використання західноєвропейського досвіду задля вдосконалення політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів України повинне бути спрямованим на:

- розробку і активну реалізацію міжрегіональних програм у різних сферах суспільної життєдіяльності, що буде сприяти покращенню як міждержавних відносин, так і соціально-економічному розвитку, покращенні інвестиційної привабливості субнаціональних (особливо прикордонних) регіонів;

- вдосконалення нормативно-правової бази, яка повинна забезпечувати належне регулювання міжнародних зв'язків субнаціональних регіонів, чітко встановлювати їхні права та обов'язки в означеній сфері, розмежовувати компетенції між органами влади центрального та субнаціонально рівнів;
- створення можливостей для підвищення рівня фінансової незалежності субнаціональних регіонів від Центру;
- юридичне закріплення принципу субсидіарності та його впровадження до практики функціонування політичних інститутів національного та субнаціонального рівнів.

В основі формування політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів необхідно закласти підхід, який буде спрямовано на реальне (а не деклароване) підвищення ролі субнаціональних регіонів у міжнародному співробітництві, розвитку єврорегіонального та транскордонного співробітництва, що не тільки повинно зміцнити економічний потенціал нашої держави, покращити соціально-економічну ситуацію в самих субнаціональних регіонах, але й може прискорити процес європейської інтеграції України.

Порівнюючи вітчизняний досвід розвитку міжнародних зв'язків регіонів зі здобутками країн ЄС, зокрема Західної Європи, зазначимо, що Україна за допомогою політико-правового регулювання не повною мірою використовує можливості поглиблення транскордонного співробітництва. У державах Західної Європи є значні методичні напрацювання щодо цього, реалізуються відповідні механізми фінансової підтримки транскордонних проектів, підтримки демократичних процесів та формування громадянського суспільства. Дія цих механізмів поширюється і на територію України, тому доцільно професійно підійти до їх використання.

В Україні політика з регулювання міжнародних зв'язків субнаціональних регіонів може мати необхідний ефект тільки за умов вдосконалення низки наявних правових норм і ухвалення нових актів, які повинні чітко визначати порядок здійснення міжнародних зв'язків субнаціональних регіонів, отримання й використання національної та/або міжнародної фінансової допомоги, уточнення владних повноважень між центром та субнаціональними регіонами. Існує також потреба уточнення та розширення повноважень для органів місцевого самоврядування та місцевих органів державної виконавчої влади, що є одною з важливих передумов для прогресивного розвитку міжнародних зв'язків субнаціональних регіонів з відповідними суб'єктами інших країн.

Отримані в дисертації результати не вичерпують всієї багатоаспектної проблематики політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів, але вони дають відповіді на певні актуальні її питання. Проведене дослідження є підґрунтям для подальшого удосконалення зазначеної політики та національної нормативно-правової бази регіональної, зовнішньополітичної, зовнішньоекономічної галузей законодавства, а також модернізації координуючої і регулюючої діяльності органів публічної влади в досліджуваній сфері. А це, у свою чергу, здатне позитивно вплинути на реалізацію європейського вибору України.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Власов В. Г. Субнаціональні регіони і міжнародні відносини : альтернатива співробітництву національних держав / В. Г. Власов // Наукові праці : науково-методичний журнал. – Серія : «Політологія». – Вип. 200. – Миколаїв : вид-во «ЧДУ ім. Петра Могили». – 2013. – Т. 212. – С. 82 – 87.
2. Власов В. Г. Поняття регіону як актора сучасних міжнародних зв'язків / В. Г. Власов // Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах «Грані». – № 3 (119). – 2015. – С. 28 – 35.
3. Власов В. Г. Європейський досвід реалізації політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів : політико-правовий аналіз / В. Г. Власов // «Гілея : науковий вісник» : збірник наукових праць. – К., 2015. – Вип. 94 (3). – С. 342 – 346.
4. Власов В. Г. Зміст і механізми зовнішньої політики сучасної держави [Електронний ресурс] / В. Г. Власов // Міжнародні відносини. Серія : «Політичні науки». – № 8. – 2015. – Режим доступу : http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2570.

Публікація у зарубіжному виданні:

5. Власов В. Г. Понятие и содержание политики регулирования международных связей регионов / В. Г. Власов // Альманах современной науки и образования. – Тамбов : «Грамота», 2015. – № 6 (96). – С. 34 – 38.

Матеріали у збірниках науково-практичних конференцій

6. Власов В. Концептуальні засади соціальних стандартів : європейський досвід і уроки для України / В. Власов // Збірник наукових праць міжнародної науково-практичної конференції «Треті Прибузькі юридичні читання». – Миколаїв, 2007. – С. 372 – 375.
7. Власов В. «Південний вектор» зовнішньої політики України в контексті регіональної інтеграції Європи / В. Власов // Матеріали щорічної міжнародної науково-практичної конференції «Стратегія регіонального розвитку : формування та механізми реалізації». – Т. 2. – Одеса : ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, 2007. – С. 288 – 290.
8. Власов В. Субнаціональні регіони як нові суб'єкти євроінтеграційного процесу / В. Власов // Матеріали щорічної міжнародної науково-практичної конференції «Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації». – Одеса : ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, 2008. – С. 356 – 358.
9. Власов В. Вплив регіоналізму на розвиток міжнародних зв'язків регіонів / В. Власов // Стратегія регіонального розвитку формування та механізми реалізації : матеріали підсумкової науково-практичної конференції за міжнародною участю, 30 жовт. 2009 р. : тези доп. – Одеса, 2009. – С. 177 – 180.
10. Власов В. Г. Політико-правова основа міжнародних зв'язків регіонів / В. Власов // Развитие государственности и права в Украине : реалии и перспективы. Материалы I международной научно-практической конференции, 24 апр. 2009 г. : тези доп. – Симферополь, 2009. – С. 84 – 88.

11. Власов В. Г. Правовий механізм державного управління міжнародними зв'язками регіонів України / В. Власов // Держава і право в умовах глобалізації : реалії та перспективи. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 16 – 17 квіт. 2010 р. : тези доп. – Симферополь, 2010. – С. 436 – 437.
12. Власов В. Г. Транскордонне та єврорегіональне співробітництво країн Європейського союзу як механізми реалізації сталого розвитку / В. Г. Власов // Правове життя сучасної України: матер. міжнар. наук. конф. проф.-викл. складу (Одеса, 20 – 21 квітня 2012 р.). Т. 1 / відп. за випуск д.ю.н., проф. В. М. Дрьомін / Націон. ун-т «Одеська юридична академія». – Одеса : Фенікс, 2012. – С.416 – 418.
13. Власов В. Г. Теоретичні підходи до аналізу зовнішньої політики / В. Г. Власов // Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 30 листопада 2012 р.) – Т. 1. – Одеса : Фенікс, 2012. – С. 315 – 317.
14. Власов В. Регіональний рівень співробітництва держав як інструмент європейської інтеграції / В. Власов // Європейський проект та Україна : матеріали наук.-практ. конф. 21 грудня 2012 р. / за заг. ред. М. М. Іжи, В. М. Кривцової. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2013. – С. 34 – 37.
15. Власов В. Г. Рівні ефективності зовнішньої політики держави / В. Власов // Правове життя сучасної України : матер. міжнар. наук. конф. (Одеса, 16 – 17 травня 2013 р.). Т.1 / відп. за випуск д.ю.н., проф. В. М. Дрьомін; Націон. ун-т «Одеська юридична академія». – Одеса : Фенікс, 2013. – С. 231 – 233.
16. Власов В. Г. Глобалізація як чинник розвитку міжнародних зв'язків субнаціональних регіонів / В. Власов // Правові та інституційні механізми забезпечення сталого розвитку України : матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 15 – 16 травня 2015 р.) в 2х т. Т.1 / відп. ред. М. В. Афанасьєва; Націон. ун-т «Одеська юридична академія». – Одеса : Юридична література, 2015. – 764 с. – С. 223 – 225.

Публікації, які додатково відображають основні положення дисертації:

17. Власов В. «Південний вектор» зовнішньої політики України в контексті регіональної інтеграції Європи / В. Власов // Актуальні проблеми державного управління : збірник наукових праць Одеського регіонального інституту державного управління. – Вип. 2 (34). – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2008. – С. 210 – 216.
18. Власов В. Субнаціональні регіони як нові суб'єкти євроінтеграційного процесу / В. Власов // Актуальні проблеми державного управління : Збірник наукових праць Одеського регіонального інституту державного управління. – Вип. 4 (36). – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2008. – С. 249 – 255.
19. Власов В. Політико-правова основа міжнародних зв'язків регіонів / В. Власов // Актуальні проблеми державного управління : збірник наукових праць Одеського регіонального інституту державного управління. – Вип. 2 (38). – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. – С. 46 – 50.
20. Власов В. Політико-правовий механізм державного управління як основа міжнародних зв'язків регіонів [Електронний ресурс] / В. Власов // Актуальні проблеми державного управління : збірник наукових праць Харківського

регіонального інституту державного управління. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2011. – № 2 (40) – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2011-2/doc/4/12.pdf>.

21. Власов В. Г. Вплив регіоналізму на державне управління міжнародними зв'язками регіонів / В. Г. Власов // Наукові праці : науково-методичний журнал. – Серія : «Державне управління». – Вип. 160. – Миколаїв : вид-во «ЧДУ ім. Петра Могили». – 2011. – Т. 172. – С. 126 – 129.

АНОТАЦІЯ

Власов В.Г. Політика з регулювання міжнародних зв'язків регіонів:західноєвропейський досвід. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси. – Чорноморський державний університет імені Петра Могили. – Миколаїв, 2016.

У дисертаційній роботі здійснено аналіз політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів на прикладі практики її формування та реалізації в країнах Західної Європи.

На основі сучасних політичних теорій та концепцій здійснено комплексне дослідження політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів, узагальнено західноєвропейський досвід та обґрунтовано шляхи його використання у вітчизняній політиці з регулювання міжнародних зв'язків регіонів, у сфері забезпечення євроінтеграційної політики держави, а також для сприяння розвитку регіонів України як повноцінних суб'єктів європейського простору; запропоновано рекомендації щодо використання зазначеного досвіду для удосконалення політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів України. Зокрема, обґрунтовано необхідність створення координаційного органу у сфері міжнародного співробітництва регіонів, уточнено повноваження органів виконавчої влади і місцевого самоврядування в зовнішньополітичній сфері, обґрунтовано необхідність підготовки і реалізації міжрегіональних програм на основі більш активного використання інструментів єврорегіонального і транскордонного співробітництва.

Ключові слова:західноєвропейський досвід, «Європа регіонів», європейська інтеграція, єврорегіон, міжнародні зв'язки, політика, принцип субсидіарності, регіон, регіоналізм, регулювання, субнаціональний регіон, транскордонне співробітництво.

АННОТАЦИЯ

Власов В.Г. Политика по регулированию международных связей регионов: западноевропейский опыт. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата политических наук по специальности 23.00.02 - политические институты и процессы. - Черноморский государственный университет имени Петра Могилы. - Николаев, 2016.

В диссертационной работе осуществлен анализ политики по регулированию международных связей регионов на примере практики ее формирования и реализации в странах Западной Европы.

На основе современных политических теорий и концепций проведено комплексное исследование политики по регулированию международных связей регионов, обобщен западноевропейский опыт и обоснованы пути его использования в отечественной политике по регулированию международных связей регионов, в сфере обеспечения евро интеграционной политики государства, а также для содействия развитию регионов Украины как полноценных субъектов европейского пространства; предложены рекомендации по использованию указанного опыта для совершенствования политики по регулированию международных связей регионов Украины. В частности, обоснована необходимость создания координационного органа в сфере международного сотрудничества регионов, уточнены полномочия органов исполнительной власти и местного самоуправления во внешнеполитической сфере, обоснована необходимость подготовки и реализации межрегиональных программ на основе более активного использования инструментов евро регионального и трансграничного сотрудничества.

Ключевые слова: западноевропейский опыт, «Европа регионов», европейская интеграция, еврорегион, международные связи, политика, принцип субсидиарности, регион, регионализм, регулирование, субнациональный регион, трансграничное сотрудничество.

SUMMARY

Volodymyr Vlasov. Regulatory Policy of Regions International Relations: Western European Experience. - Manuscript.

PhD thesis in Political Sciences, speciality 23.00.02 – political institutes and processes. – Petro Mohyla Blacksee State University. – Mykolayiv city, 2016.

Thesis analyzes the regulatory policy of regions international relations on the example of its formation and implementation in the countries of Western Europe. It is also dedicated to the current issue of the region participation in the modern European political process in the context of political regionalism.

The process of the nation state weakening as the sole representative of society in the international arena can be seen as a result of regions taking a new active role as transnational actors. Therefore, regions could become the leading actors in international politics and increase their influence on home-policy processes. The reasons for this can be found in globalization that causes intensification of world trade, influences on other forms of international relations involving new actors. Regionalism and decentralization processes also play a significant role as a characteristic of some countries whose aim is to improve the efficiency of power structures by empowering regional and local authorities. Due to boundary positions of individual regions which have a well-developed infrastructure, these areas become the points of contact with the world and international relations. Profitable from its geographical location, the regions become centers of attraction for foreign partners and their subsequent penetration into the interior of the state.

Thus, this research carries out a comprehensive study of the regulatory policy of regions international relations on the basis of analysis of political science contemporary theories and concepts. The Western European experience generalization allowed to justify the ways of its use in national policy to regulate regions international relations. This should have a positive effect on Ukraine's European integration.

The thesis also highlights the impact of globalization, regionalization and democratization on the regulatory policy of regions international relations at the common European, national and sub-national levels. It was shown, that the study of experience, mentioned above helps us to understand the directions of the Ukrainian regions development as a full-fledged subject of the European space. Furthermore, this scientific research contains propositions and recommendations on the use of this experience to improve regulatory policy of international relations of Ukraine's regions. The study reveals the necessity of creating a coordinating body in the sphere of regions international cooperation. As a result of this it clarifies the powers of the executive and local authorities as well.

Special attention was paid to «A Europe of Regions» project and interregional programs preparation and implementation which are based on cross-border and euroregional cooperation. Thus, another important question of this research project is to consider the characteristics of the European integration process through sub-national regions as an alternative to integration through the state. The process of democratic transformation in Ukraine and the desire of decentralization of certain regions have put on the agenda the question of territories development and spatial organization of power. It is also important to take into account European experience in solving regional problems.

Keywords: «A Europe of Regions», cross-border cooperation, European integration, euroregion, international relations, policy, region, regionalism, regulation, substate region, the principle of subsidiarity, Western European experience.